

# אוצר הנפש

עלון שבועי בענייני תורת הנפש ותיקון המדות משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א



## אוצר הסיפור

ה'מלמד' שהתעשר והמתנה שהתכוון

### האדמו"ר הזקן

לאדמו"ר הזקן היה חסיד שהיה 'מלמד', וידוע שבזמן ההוא מי שהיה 'מלמד' היה ההיפך מעשיר. אבל היה אדם טוב מאד, חסיד של אדה"ז. פעם באמצע החורף, ביום שלג וקור אימים, דפקו בדלתו, וכשפתח ראה יהודי קופא מקור, כמעט גווע מקור, ומיד הכניסו לביתו, חימם לו כוס תה לשתות והשכיב אותו על התנור (המקום הכי חם בבית, שם היו משכיבים את הילדים הקטנים שיהיה להם חם בלילה; במקרה זה הוא הוריד אותם באמצע הלילה מהתנור והשכיב שם את האורח). בבקר האורח קם והתחיה, אמר לו תודה רבה על שהציל חייו, ונפרד ממנו לדרכו. כעבור זמן מה הילדים אומרים – אבא, תראה מה יש על התנור, והוא הסתכל וראה שם אוצר בלום של זהב, חפצי זהב וכו'. כמוכן שהוא נבהל – הוא אפילו לא שאל מי היהודי, הוא לא ידע, ולא ידע מה לעשות. זה גם יכול להיות מסוכן – שבמלכות ההיא מוצאים אוצר ולא מצהירים למלכות. הוא נבוך לגמרי, ואז – כפי שחסיד עושה – רץ מהר לליאזנא (זה היה בתחילת נשיאות אדה"ז) וספר לרבי את כל הסיפור. הרבי אמר לו, מן השמים נתנו לך מטמון – אף אחד לא יחקור ולא יבוא אף פעם לחפש את האוצר הזה, זיכו אותך מן השמים. שוב, מדובר באחד שעד עכשיו היה עני. אז מה עושים? אדה"ז אמר לו שבמקרה זה אתה צריך לנהוג מאד זהיר. אתה 'מלמד', שנשכר לשנה, ועד סוף השנה אתה ממשיך כרגיל בתפקידך בלי שום שינוי.

אחרי שסיים את השנה בא לשאול מה לעשות, ואדה"ז אמר לו לקחת רק קצת מהכסף ולקנות חנות צנועה בעיירה, לרכוש סחורה מהסוחרים בעיר – ובוא בעוד שנה. אחרי שנה בא ואמר שהעסק מצליח ב"ה, פתחתי חנות, קניתי סחורה מסוחרים מקומיים וזה מצליח – אבל כמעט לא נגעתי באוצר. מה הלאה? אדה"ז אמר שהסוחרים שאתה קונה מהם נוסעים לויטבסק, העיקר הגדולה הסמוכה, ושם הם קונים סחורה מסוחרים יותר גדולים. השנה אתה עצמך אתה תסע גם לויטבסק, ותוכל להיות סוחר יותר גדול שמוכר לעוד סוחרים. בשביל כל עליה צריך כסף להשקעה – קח מהאוצר כמה שצריך, ותתקדם, ותחזור בעוד שנה. הוא קיים בנאמנות את פקודת אדה"ז, נסע לויטבסק כמה

המשך בעמוד הבא

## אוצר הפרשה

### להיות עם קדוש - "והלכת בדרכיו"

בפרשת כי תבוא, יש גם הרבה ברכות חזקות ביותר, ורק אחרי כל הברכות מתחיל ההיפך. יש שני פסוקים בברכות, בתור הקדמה לפני התוכחה, בהם כתובה מצות "והלכת בדרכיו", המצוה להתדמות אליו יתברך, ללכת בדרכי ה'. הפסוק הראשון הוא "יקימך הוי' לו לעם קדוש כאשר נשבע לך כי תשמר את מצות הוי' אלהיך והלכת בדרכיו". המלה "יקימך" מופיעה כאן פעם אחת בכל התנ"ך, והמפרשים מקשרים בינה לבין "ואולך אתכם קוממיות", סיום הברכות בפרשת בחקתי. כלומר, יהודי צריך לקום, להיות בקומה זקופה של קדושה. "יקימך הוי' לו לעם קדוש כאשר נשבע לך" – מתי ה' נשבע לנו שנהיה עם קדוש? הרמב"ן על התורה אומר שהכוונה או למה שה' נשבע לנו במתן תורה, "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", או למה שה' נשבע לאברהם, היהודי הראשון. בכל אופן, הכי פשוט הוא מה שנאמר במתן תורה, ששם כתוב "גוי קדוש" וכאן "עם קדוש". ואז מה כוונת הפסוק? "כי תשמר את מצות הוי' אלהיך והלכת בדרכיו". עד כאן פסוק אחד.

אחר כך בא הפסוק השני, שלפי הפשוט וכל המפרשים הוא בן הזוג של הפסוק הראשון, שאומר "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך". זה פסוק עוד יותר מפורסם. נחזור רגע לפסוק: הפסוק אומר "יקימך". שוב, המפרשים מסבירים שהכוונה שיהודי צריך להיות עם קומה זקופה. למה הדבר נוגע? כמו היום בארץ – זכינו להיות בארץ – צריכים להיות עם קומה זקופה של יהדות. מצד אחד יהודי צריך להיות בטל ומבוטל, ומצד שני – שהרי כתוב שיהודי הוא נושא הפכים מהלך – צריך קומה זקופה, "ואולך אתכם קוממיות", במיוחד כלפי אויבנו, שהם אויבי ה'. לכן צריך "יקימך". הכל מתחיל מ"יקימך הוי' לו" ונגמר ב"וראו ממך". באמצע יש את ה"והלכת בדרכיו". כמה מפרשים מסבירים שאף על פי שיש הרבה מדות של ה' שאנחנו צריכים לחקות, ללכת בדרכיו, לכאורה הפסוק מייחד מדה אחת – "קדוש", "לעם קדוש". קדוש פירושו נבדל – מה ה' קדוש אף אתה היה קדוש. כך הרמב"ם כותב.

בחז"ל כתוב "מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון". הכלל הגדול הראשון שהרמב"ם אומר אחרי חנון ורחום הוא קדוש. אחר כך הוא מביא עוד שבעה דברים. יש פירוש ששלשת הדברים הראשונים שהרמב"ם אומר הם כנגד חב"ד, ועוד שבעה דברים הם כנגד הז"ת. החב"ד אצלו הם חנון-רחום-קדוש. בפסוק כתוב קודם רחום ואז חנון והרמב"ם כותב הפוך – בפסוקי התנ"ך ובמאמרי חז"ל לפעמים כך ולפעמים כך – ואחר כך מביא קדוש. חנון ורחום הם בחכמה ובינה, וקדוש הוא בסוד "דעת קדושים". איפה האדם נבדל? בדעת שלו. כתוב ש"אל אחר איסתרים ולא עביד פירין" – בקליפה, בלע"ז, אצל הגוים, אין דעת אמיתית. אין גם איזון בדעת, חסדים וגבורות, לדעת מה לדחות ומה לקרב. מכל המדות, מה שלכאורה מודגש בפסוק עצמו, הוא המושג קדוש. אם יהודי הוא קדוש, גם הגוי צריך להרגיש שיהודי הוא קדוש, וזה מה שמפחיד אותו. ידוע בהרבה ספרים קדושים שקדושה היא קדושת הברית, קשור ל"אני לדודי ודודי לי" של חדש אלול. אם יהודי הוא קדוש הגוי פוחד ממנו, ולא רק הגוי – הרבה פעמים אומרים, כמו הסיפור המפורסם אודות האוה"ח הקדוש, וכמו שכתוב גם בתניא, שאם יהודי הוא קדוש גם החיות פוחדות ממנו, כל הבריאה פוחדת ממנו, כי הוא בצלם ה'. קדושה היא קומה זקופה עם בטול – "תקיפות הבטול" – "יקימך הוי' לו לעם קדוש כאשר נשבע לך כי תשמר את מצות הוי' והלכת בדרכיו". "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך".

ח"י אלול - משמעות הולדתו של הבעש"ט

כעת אנו נמצאים בחדש אלול, "אני לדודי ודודי לי", חדש הרחמים, חדש הסליחות. כולנו עושים תשובה וחשבון נפש לא רק בעסקים הגשמיים אלא בעיקר בעסקים הרוחניים, שהם מה שניקח אתנו למעלה. בזכות חשבון הנפש עושים תשובה וזוכים להכתב ולהחתם לשנה טובה ומתוקה, לכל עם ישראל.

המסורת החסידית מציינת שהיום המיוחד בחדש הזה הוא ח"י אלול, יום ההולדת של "שני המאורות הגדולים", הבעל שם טוב, מחולל תנועת החסידות, ותלמיד-תלמידו, אדמו"ר הזקן, מייסד חסידות חב"ד. הבעל שם טוב עצמו הסביר את המשמעות של הולדתו בח"י אלול - שאני באתי לעולם להחזיר חיות בעבודה של אלול. עד אז עשו תשובה מתוך מרירות ובכי. צריך קצת לבכות, אבל צריך לב שמח, "עבדו את ה' בשמחה". כתוב בזהר שהמהות של יהודי היא רז, סוד של נשיאת הפכים. הביטוי בזהר הוא שליחודי יש חדוה ובכי בו-זמנית, דבר שאי אפשר להבין בשכל אנושי, "בכיה תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדוה תקיעא בלבא מסטרא דא". בצד אחד בלב אני בוכה ובצד אחד אני שמח.

איך זה יכול להיות? כתוב בחסידות שאנחנו שמחים שאנחנו בנינים של ה', "בנים אתם להוי' אלהיכם". בחדש אלול אנחנו גם רעיה של הדוד - "אני לדודי ודודי לי" ראשי תיבות אלול. בקשר הנצחי שלנו לה; שבל-ינתק, לא משנה מה אנחנו עושים, אנחנו שמחים מאד. קמים בבקר ודבר ראשון מברכים "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שלא עשני גוי", ובזה אנחנו שמחים. היו צדיקים, כמו רבי לוי יצחק מברדיטשוב, שבברכה הזו עשו ריקוד. בנקודה העצמית הזו אנחנו שמחים - אם עשיתי משהו לא טוב צריך לתקן, לעשות תשובה, אבל אני יהודי בעצם ובה אני שמח. זה שייך לחדש אלול. בגילוי הקשר העצמי הזה של יהודי לקב"ה אנחנו שמחים.

לאיך, אנחנו עדיין בגלות וגם השכינה בגלות וצריך "לאקמא שכנתא מעפרא", וזה כואב לנו. אפילו שאנחנו זוכים שהרבה מעם ישראל, מתקרב לרוב עם ישראל, נמצא כבר כאן בארצנו הקדושה - ב"ה, כן ירבו - זה לא אומר שהגאולה כבר באה. אנחנו בדרך לגאולה, משיח מחכה, או-טו-טו הוא בא, "הנה זה עומד אחר כתלנו", אך כל עוד לא רואים זאת בגילוי יש לנו עצב, בכיה בלב. גם הדברים האישיים ש"ידע איניש בנפשיה" מעוררים בכיה. אחד לא סותר את השני, זה הסוד של היהודי שיכול לשמוח ולבכות באותו רגע. מי שלימד והנחיל זאת לעם ישראל הוא הבעל שם טוב, עם דגש על השמחה, ועל כך אמר הבעש"ט שבאתי להחזיר חיות ושמחה בעבודה של אלול.

(משיעור "ב אלול ע"ו)

ח"י אלול

יש לאלול הרבה ראשי תיבות. המפורסם הוא "אני לדודי ודודי לי". יש עוד ר"ת מפורסם - "ומל הוי' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חיך". זה פסוק בפרשת נצבים ("ברשת התשובה"), שנקרא עוד לפני ר"ה, בסוף חדש אלול. יש בו רמז מובהק ל-חי אלול - חי מלים (המלה ה-חי היא "חיך") ו-אלול אותיות, עם ר"ת אלול, "את לבבך ואת לבב".

(משיעור "ב אלול ע"ו)

המשך מעמוד הקודם:

פעמים במשך השנה, קונה הרבה סחורה יחסית ומוכר לתת-סוחרים, ומאד מצליח. כעבור שנה חוזר לאדה"ז, ואז אדה"ז אומר לו שאלו שבויטבסק קונים ממוסקבה, והשנה אתה עצמך תעלה דרגה ותיסע בעצמך למוסקבה, ותמכור את הסחורה גם בויטבסק (הכל בהדרגה - יש בכך הרבה מוסר השכל) - ותחזור בעוד שנה. ב"ה מאד מצליח, ועוד שנה שואל מה הלאה. אדה"ז אומר שיש מקום בדייטשלאנד - קניסבורג - שגם מוסקבה רוכשת משם. השנה אתה תהפוך לאחד הסוחרים הכי גדולים, שמספקים סחורה לכל רוסיה, ובשכיל כך תשקיע מה שצריך מהאוצר. החסיד עושה כך, ומצליח מאד מאד, ונעשה אחד מגדולי-גדולי הסוחרים בכל מדינת רוסיה. כעבור שנה - אדמו"ר הזקן לא העלה אותו עוד.

כמה שנים עברו, וכל פעם נוסע לשם ומביא המון סחורה ומוכר לכולם, אבל שום נסיעה לא נוסע שלא על דעת רבו - לפני כל נסיעה בא לשאול, כאילו לא יודע כלום, ומבקש ברכה, וכל הצלחתו רק בזכות הרבי. פעם אחת בא ואומר שנוסע שוב לקניסבורג, ואדה"ז אומר שאני תמה עליך - כבר כמה פעמים נסעת לשם ולא הבאת לי מתנה. משהו קצת מוזר, אבל הוא שמע זאת, הוא חסיד - אז מחפש שם מתנה, ובוחר קופסת טבק הכי מהודרת מכסף ומביא לו. אדה"ז אומר שזה יפה, ותודה רבה, אבל לא לזה התכוונתי. פעם הבאה שוב נוסע אחרי ברכת הרבי (אדה"ז לא חוזר על ענין המתנה, אך אין צורך, הספיקה פעם אחת) - ומביא איזה משהו מאד יפה ויקר מזהב. אדה"ז שוב אומר תודה, זה יפה ויקר, אך לא לזה התכוונתי. אדה"ז רואה שהוא נבוך ומסכן - באמת מסכן, שלא יודע מה להביא לרבי - אז אדה"ז שואל אותו אם בקר פעם בתאטרון (שם הכי יוקרתי). החסיד נבהל - חסיד חב"ד יבקר בתאטרון? אבל אדה"ז שאל שאלה, והוא צריך למלא את ההוראה.

הוא לא מבין בכך, אבל שואל מה זה ואיפה זה, מגיע לשם וקונה את הכרטיס הכי יוקרתי שיש (הוא הרי גביר אדיר), ומקבל כסא מול המציגים - מול הבימה, מרופד וסופר-יפה - ורק מתיישב וכבר נרדם, כי אין לו שום ענין בתיאטרון. היה כסא מרופד וטוב, אז הוא ישן חזק את כל ההופעה, וגם אחרי שכולם יצאו. בא המנקה ומוצא יהודי ישן על הכסא, אז הוא מעיר אותו ומתחיל לשאול אותו מהיכן הוא. המנקה גם היה יהודי, וכשהוא שומע שהוא חסיד של אדה"ז הוא אמר שתחזור ללאזניא תמסור ד"ש לזלמניו ממני, קרול. הוא חוזר לאדה"ז, וצריך למלא את הדבר הזה, אז מספר את כל הסיפור ושבסוף המנקה שם - קרול - בקש למסור ד"ש לרבי. אז אדה"ז אמר - זו המתנה אליה התכוונתי, לקבל ממנו דרישת שלום. פעם הבאה שתהיה בקניסבורג אני אתן לך קופסא סגורה למסור לו, ולפני שתחזור תקח את זה ממנו בחזרה. החסיד לקח את הקופסא ונסע לקניסבורג, והלך שוב לתיאטרון. הוא לא נכנס, אלא רק מחפש את המנקה, מוצא אותו ואומר שהרבי שלח לך את הקופסא הזו. קרול לקח ואפילו לא פתח. כעבור כמה שבועות, כשעמד לחזור, בא עוד הפעם ואומר - מה שלא אמר לו בתחילה - שהרבי בקש שאביא לו את זה בחזרה. הוא הופתע, ואומר שאם כך אפתח את זה לראות מה הוא רוצה - הוא פתח ומוצא בתוך הקופסא ספר התניא בכת"ק של אדה"ז (היו המון העתקות, שבשל שיבושיהם אדה"ז הסכים להדפיס, וזה היה האורגניל). הוא פותח ומתחיל לדפדף ולעיין, וכל מה שרואה יוצא מהכלים - והוא לא טיפוס חם, מנקה התאטרון בקניסבורג - ואומר על משהו "רוח הקדש", אחר כך על משהו "אמתער רוח הקדש" ובסוף, לפני שהחזיר לחסיד, אמר "אני כבר לא יודע מה משיח יחדש".

כל מה שספרנו את הסיפור זה בשביל ה'ווארט' בסוף. אצל משפיעי חב"ד משמעות הסיפור פשוטה - שאדה"ז היה צריך את הסכמת אותו מנקה, ומשמע שאותו קרול היה ראש הצדיקים הנסתרים של הדור. אם ראש הצדיקים הנסתרים אומר שהוא כבר לא יודע מה משיח יחדש - צריך לתת על זה את הדעת.

(משיעור מוצאי כ"ד טבת ס"ז)